

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

©2023 КОНДРАТЕНКО Н. О., ДОБРЯНСЬКИЙ О. І.

УДК 330.131.7
JEL Classification: H56

Кондратенко Н. О., Добрянський О. І.

Формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні

У статті сформовано інтегровану систему економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. Зазначено, що нові загрози національній безпеці України сьогодні викликані бойовими діями на її території та певними проблемами в економіці країни. У зв'язку із цим спостерігається різке відставання техніко-технологічного, організаційно-управлінського, маркетингового, кадрового потенціалів практично у всіх галузях національного господарства, що суттєво впливає на рівень економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. Зазначено, що при формуванні інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні потрібно враховувати певні об'єктивні обставини, нехтування якими може призвести до втрати контролю над національними інтересами. Визначено, що в умовах сьогоднішньої економічної безпеки країни є фундаментом для функціонування всіх елементів, які відносяться до цієї системи: політичної, соціальної, військової, екологічної, технологічної, інформаційної безпеки тощо. Тобто можна впевнено стверджувати, що вона займає центральне місце в системі національної безпеки, оскільки її забезпечення гарантує життєдіяльність практично всіх сфер існування суспільства та сприяє соціально-економічному розвитку держави. Запропоновано структуру економічної безпеки держави. Провівши аналіз запропонованої інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні зазначено тісний взаємозв'язок усіх видів загроз та їхнього впливу на реалізацію національних інтересів держави. Зроблено висновок, що формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, яка поєднує в собі ідентифікацію загроз національній безпеці та рівень забезпечення економічної безпеки країни, може забезпечити стійкість всіх галузей економіки, довгострокове економічне зростання та високу якість життя населення країни. При побудові інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні були виокремлені основні види загроз: загальнонаціонального рівня, внутрішньоекономічних зв'язків, територіального рівня та загрози для суспільних відносин, наявність та актуальність яких доводить необхідність комплексного підходу до вирішення проблем забезпечення економічної безпеки.

Ключові слова: інтегрована система, економічна безпека, національна економіка, загрози, рівень.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-58-64>

Рис. : 2. **Бібл.:** 20.

Кондратенко Наталія Олегівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1700644>

Добрянський Олег Іванович – кандидат економічних наук, начальник відділу митного оформлення митного поста, Київська митниця Державної митної служби (бульвар Вацлава Гавела, 8а, Київ, 03124, Україна)

E-mail: levlv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

UDC 330.131.7
JEL Classification: H56

Kondratenko N. O., Dobryansky O. I. The Formation of an Integrated System of Economic Security at the National Level

The article forms an integrated system of economic security at the national level. It is noted that new threats to Ukraine's national security today are caused by hostilities on its own territory and certain problems in the country's economy. In this regard, a sharp lag in technical-technological, organizational, managerial, marketing, and human resources potentials in almost all sectors of the national economy is observed, which significantly affects the level of economic security at the national level. It is specified that when forming an integrated system of economic security at the national level, it is necessary to take into account certain objective circumstances, neglect of which may lead to a loss of control over national interests. It is defined that in today's conditions, the economic security of a country is the foundation for the functioning of all elements related to this system: political, social, military, environmental, technological, information security, etc. Thus, it can be confidently stated that it occupies a central place in the national security system, since its provision guarantees the vital activity of virtually all spheres of society and contributes to the socioeconomic development of the State. A structure of the economic security of the State is proposed. After analyzing the proposed integrated system of economic security at the national level, the authors note the close interrelation of all types of threats and their impact on the realization of the national interests of the State. It is concluded that the formation of an integrated system of economic security at the national level, which combines the identification of threats to national security and the level of economic security of the country, can ensure the sustainability of all sectors of the economy, long-term economic growth and high quality of life of the country's population. When building an integrated system of economic security at the national level, the authors identify the

main types of threats: of national level, internal economic relations, of territorial level, and threats to public relations, the presence and relevance of which prove the need for an integrated approach to solving the problems of economic security.

Keywords: integrated system, economic security, national economy, threats, level.

Fig.: 2. **Bibl.:** 20.

Kondratenko Nataliia O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1700644>

Dobrynskiy Oleg I. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department of Customs Clearance of the Customs Post, Kyiv Customs of the State Customs Service (8a Vatslava Havela Blvd., Kyiv, 03124, Ukraine)

E-mail: leviv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

Вступ. Нові загрози національній безпеці України сьогодні викликані бойовими діями на її території та певними проблемами в економіці країни. У зв'язку із цим спостерігається різке відставання техніко-технологічного, організаційно-управлінського, маркетингового, кадрового потенціалів практично у всіх галузях національного господарства, що суттєво впливає на рівень економічної безпеки на загальнонаціональному рівні. Це є великим викликом для національної економіки України, яка переживає важкі часи та змушена враховувати, окрім війни, ще кризові явища світового рівня.

Загрози економічній безпеці на загальнонаціональному рівні справляють деструктивний вплив на розвиток країни, її стійкість і стабільність.

Кожна із загроз має певні передумови виникнення, власний характер прояву та ступінь впливу на інтегральний показник економічної безпеки держави, який має кількісні та якісні характеристики. Все це вимагає формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, яка має на меті створення ефективного механізму регулювання, здатного вирішити питання протидії загрозам і глобальній нестабільності зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення економічної безпеки держави розглядалися багатьма вченими-економістами та практиками. Серед них: А. Акімова [1], О. Белов [2], О. Власюк [3], Н. Кухарська [4], В. Проскура [5], О. Тимошенко [6].

Проблеми загроз національній безпеці України та шляхи їх вирішення завжди були у центрі уваги представників наукової спільноти. На особливу увагу заслуговують праці таких науковців, як А. Смельянец [7], І. Білас [8], Г. Ситник [9], А. Пашков [10] та ін.

Але, незважаючи на вагомий доробок вказаних авторів, умови формування та впровадження інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні залишаються недостатньо вивченими та потребують ґрунтовного дослідження.

Метою статті є формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні.

Виклад основних матеріалів дослідження. Передумовами та причинами виникнення загроз економічній

безпеці держави можуть бути різні фактори та джерела, які мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Об'єктивними є ті, що не враховують людський фактор, а суб'єктивними – ті, що залежать від людини (неефективна робота органів державної влади, організацій та установ, які є суб'єктами економічної безпеки країни).

Загрози національній безпеці завжди тісно пов'язані із національними інтересами будь-якої країни. З цієї точки зору загрозою національній безпеці країни можна вважати всі негативні явища та процеси, що стримують або ускладнюють реалізацію національних інтересів. Своєю чергою, національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства й держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності та добробут її громадян [11].

Основними загрозами для безпеки України на загальнонаціональному рівні сьогодні є такі:

- посягання на державний суверенітет і територіальну цілісність України (військова агресія РФ проти нашої держави);
- посягання на безпеку державних інформаційних ресурсів;
- залежність внутрішнього ринку від зовнішньоекономічної кон'юнктури;
- недостатня ефективність роботи щодо його захисту від несумлінної конкуренції з боку українських монополістів та імпортерів;
- недостатній рівень боротьби з контрабандою;
- недостатня ефективність використання ресурсів виробництва у промисловості та низький технологічний рівень національної економіки;
- недостатній рівень довіри населення до органів державної та місцевої влади;
- наслідки світової фінансово-економічної кризи;
- «тінізація» національної економіки та боргова залежність держави;
- наявні валютні ризики;
- неефективне використання коштів Державного і місцевих бюджетів;
- розвідувально-підривна діяльність іноземних спеціальних служб [12].

За терміном дії загрози можуть бути постійні або тимчасові. В умовах функціонування ефективної системи забезпечення економічної безпеки держави загрози мають тимчасовий характер і залежно від умов, що складаються у зовнішньому та внутрішньому середовищі, об'єкти безпеки можуть бути поточні, коротко- або довготермінові залежно від періоду їх ліквідації. Система своєчасного виявлення та передбачення загроз не дозволяє їм перетворюватися з тимчасових на постійні [13].

Поділ загроз безпеки на внутрішні та зовнішні з пріоритетністю внутрішніх загроз; неринкове походження економічної безпеки, оскільки загрози безпеки викликані не лише економічним розвитком, а й суб'єктивно-функціональними загрозами внаслідок недоліків регулювання і недосконалості стратегії реформ, поширення корупційних проявів, тінізації економіки; необхідність визначення граничних значень індикаторів безпеки для застосування дієвих методів виявлення критичних точок розвитку та регулювання відтворювального процесу; відображення критерію безпеки економіки у прогнозах і стратегіях розвитку держави [14].

Необхідно також обов'язково враховувати потенційні загрози, за яких існує ймовірність завдання певної шкоди (збитку) економічній безпеці країни, враховуюче те, що її масштаби не становлять небезпеку для національних економічних інтересів держави. Але, коли йдеться про реальні загрози, то тоді практично завжди завдається велика шкода (збиток) економічній безпеці країни, що реально може перешкоджати її національним інтересам.

Сьогодні виявлено певні закономірності виникнення та прояву загроз національним інтересам України. До них відносяться [7]:

- 1) динаміка загроз підпорядковується особливий ритміці, яка характеризується циклічністю (фазовістю), здатністю проходити різні етапи в розвитку від початкових до кінцевих і навпаки;
- 2) загрозам властива певна стійкість (здатність відхилитися від напрямку свого оптимального руху під впливом протидіючих сил, але з послабленням їх впливу повертатися до свого початкового стану);
- 3) загрози впливають на об'єкти, підпорядковуючись хвилеподібній ритміці: активізуються, коли об'єкт перебуває у становищі внутрішньої нестабільності, і загасають, коли останній набуває стабільності і здатності протидіяти їм;
- 4) ритми впливу різних загроз можуть збігатися, що призводить до формування глобальної мультиплікативної загрози, здатної зруйнувати всю систему безпеки держави.

В умовах сьогодення економічна безпека країни є фундаментом для функціонування всіх елементів, які відносяться до цієї системи: політичної, соціальної, військової, екологічної, технологічної, інформаційної безпеки тощо. Тобто можна впевнено стверджувати, що вона займає центральне місце в системі національної безпеки, оскільки її забезпечення гарантує життєдіяльність практично всіх сфер існування суспільства та сприяє соціально-економічному розвитку держави. До того ж економічна безпека країни –

це одна із важливих складових національної безпеки та відображає причинно-наслідковий зв'язок між економічною стійкістю країни, її військово-економічним потенціалом і національною безпекою.

Економічна безпека на загальнонаціональному рівні – це певний стан національної економіки та інститутів влади, завдяки якому забезпечується гарантований захист національних інтересів, гармонійний, соціально орієнтований розвиток країни в цілому, достатній економічний, виробничий та оборонний потенціал, навіть якщо існує вірогідність найнесприятливіших варіантів розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів.

До основних складових економічної безпеки на загальнонаціональному рівні належать:

1. Економічна незалежність країни.
2. Стійкість і стабільність національної економіки.
3. Здатність до саморозвитку.

Економічна незалежність країни як складова її економічної безпеки забезпечується завдяки потенційним можливостям контролювати всі види економічних ресурсів та спроможності стати рівноправним учасником міжнародної торгівлі завдяки існуючим конкурентним перевагам у провідних галузях національного господарства.

Стійкість і стабільність національної економіки досягається за рахунок інституційного забезпечення захисту господарюючих суб'єктів всіх форм власності, створення гарантій для прозорості підприємницької діяльності та стримування дестабілізуючих економічних та соціальних чинників. Зауважимо, що інституційне забезпечення захисту господарюючих суб'єктів орієнтовано на запобігання дисбалансу зв'язків між всіма учасниками підприємницької діяльності.

Спроможність самостійно розвиватися, реалізовувати актуальні економічні та соціальні проекти для захисту національних інтересів держави, проводити ефективну інвестиційно-інноваційну політику, розвивати інтелектуальний потенціал за всіма галузями національного господарства може бути досягнена за умови створення дійових систем забезпечення економічної безпеки країни. Це обумовлено тим, що важливе місце в системі економічної безпеки країни займає економічна безпека суб'єктів підприємництва, тому що вони є первинним елементом, який забезпечує життєві потреби населення й всі необхідні ресурси для його розвитку.

Основними властивостями економічної безпеки як системи є: інституційна визначеність; цілісність; емерджентність; синергія; взаємозалежність; взаємозв'язок; цілеспрямованість; нестійкість; ієрархічність; поліструктурність; відкритість; комплементарність.

Загальний стан національної економічної безпеки України в умовах розбудови ринкової економіки і громадянського суспільства є, по-перше, інтегрованим макроекономічним показником соціально-економічного розвитку країни; по-друге, основою для розробки стратегічної державної політики і конкретних заходів її реалізації і, третє, вирішальною умовою узгодження та реалізації всієї системи економічних інтересів країни [15].

Проблема захищеності економіки та її безпеки сьогодні є ключовою для існування України, оскільки від її

вирішення залежить збереження національних інтересів держави, готовність усіх гілок влади створити умови для формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні.

Інтегрована система економічної безпеки на загальнонаціональному рівні являє собою поєднання двох ключових складових: ідентифікацію загроз національній безпеці та рівень забезпечення економічної безпеки країни. Така система є багатоструктурною складовою національної безпеки, що складається із взаємозалежних та взаємопов'язаних елементів: функціонально-структурних, секторально-галузевих, просторово-територіальних (регіональних), які взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем із метою ефективного функціонування системи загалом.

Стабільне функціонування основних підсистем інтегрованої системи економічної безпеки забезпечує стійкість всіх галузей економіки, довгострокове економічне зростання та високу якість життя населення країни.

При формуванні інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні потрібно враховувати певні об'єктивні обставини, нехтування якими може призвести до втрати контролю над національними інтересами.

По-перше. Світові глобалізаційні процеси створюють певні умови для взаємозалежності національних економік однієї від одної. У зв'язку із чим питання економічної безпеки передбачають інтеграцію країни у світовий економічний простір і можливість брати участь у світовій торгівлі, коопераційних зв'язках й обміні науково-технічними досягненнями за умови збереження національних інтересів.

По-друге. Забезпечення економічної безпеки передбачає забезпечення стійкості економічної системи, тобто «здатність економічної системи після деякого збурення (зміни параметрів економічної системи, її показників) швидко повертатися у стан, не гірший попереднього, зберігати свій стан як завгодно довго, а також поліпшувати свій стан до величини збурення за умови позитивної зміни економічних параметрів системи» [16].

По-третє. Створення сприятливого клімату для інвестиційно-інноваційного забезпечення пріоритетних галузей національного господарства у напрямку модернізації виробництва та розвитку кадрового потенціалу країни.

Враховуючи всі наведені умови формуванні інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, проведемо аналіз структури економічної безпеки держави, основними складовими якої є: економічна незалежність, стійкість і стабільність національної економіки, здатність до розвитку відтворення та прогресу, у тому числі шляхом протидії тінізації економіки та протидії корупції (рис. 1) [17].

Для досягнення відповідного рівня економічної безпеки необхідне формування такої державної політики, що відповідає сучасним внутрішнім і зовнішнім викликам в Україні. У зв'язку із цим невідкладними завданнями для органів державного управління є забезпечення макроекономічної стабільності країни шляхом підвищення стійкості фінансового сектору, відновлення економічної активності

суб'єктів господарювання, підвищення споживчої активності та поліпшення споживчих очікувань домогосподарств [19].

Ефективна взаємодія елементів системи економічної безпеки держави, як між собою, так і з зовнішнім оточенням, дасть змогу створити безпечне загальнонаціональне середовище на основі створення інтегрованої системи економічної безпеки, здатної до захисту всіх суб'єктів економічної діяльності. Така система має бути побудована на основі науково обгрунтованого та практичного досвіду країн із розвинутою ринковою економікою, які демонструють випереджаючі темпи економічного та соціального зростання.

На думку авторів, під інтегрованою системою економічної безпеки на загальнонаціональному рівні слід розуміти цілісну систему організаційно-економічного забезпечення національних інтересів, що відповідає вимогам національних і міжнародних стандартів і створює можливості для стійкого соціально-економічного зростання національної економіки.

Загальнонаціональний рівень економічної безпеки передбачає її забезпечення у масштабі внутрішньоекономічних взаємозв'язків всієї національної економіки нашої країни. Але формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні повинно враховувати всі види загроз, які можуть суттєво впливати на реалізацію національних інтересів держави (рис. 2).

Як бачимо, ефективність функціонування інтегрованої системи економічної безпеки базується на широкому колі вертикальних і горизонтальних зв'язків за умови значної диференціації сфер економічної безпеки за сферою та характером впливу потенційних ризиків та загроз на неї [20].

Провівши аналіз запропонованої інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, можна зазначити тісний взаємозв'язок всіх видів загроз та їхнього впливу на реалізацію національних інтересів держави.

Основні загрози загальнонаціонального рівня полягають у військовій агресії проти нашої держави з боку РФ, збереженні суверенітету та територіальної цілісності країни, і, як підсумок, наносять великий збиток всій національній економіці.

Основні загрози внутрішньоекономічних зв'язків пов'язані із кризовими явищами у національній економіці, у тому числі коливанням валютного курсу, та неможливістю бізнес-структур досягти певного рівня виробництва та модернізації підприємств провідних галузей національного господарства.

Основні загрози територіального рівня стосуються існуючих диспропорцій територіального розподілу ресурсів і продуктивних сил, неефективного використання коштів бюджетів всіх рівнів і неможливості регіональної економіки вийти на певний рівень самостійності та стійкості.

Основні загрози для суспільних відносин, які в умовах воєнного стану дуже серйозно регулюються соціальними нормами поведінки людей, є дуже серйозними, оскільки довіра населення до ЗМІ, органів державної та місцевої влади, відданість принципам демократії та свободи забез-

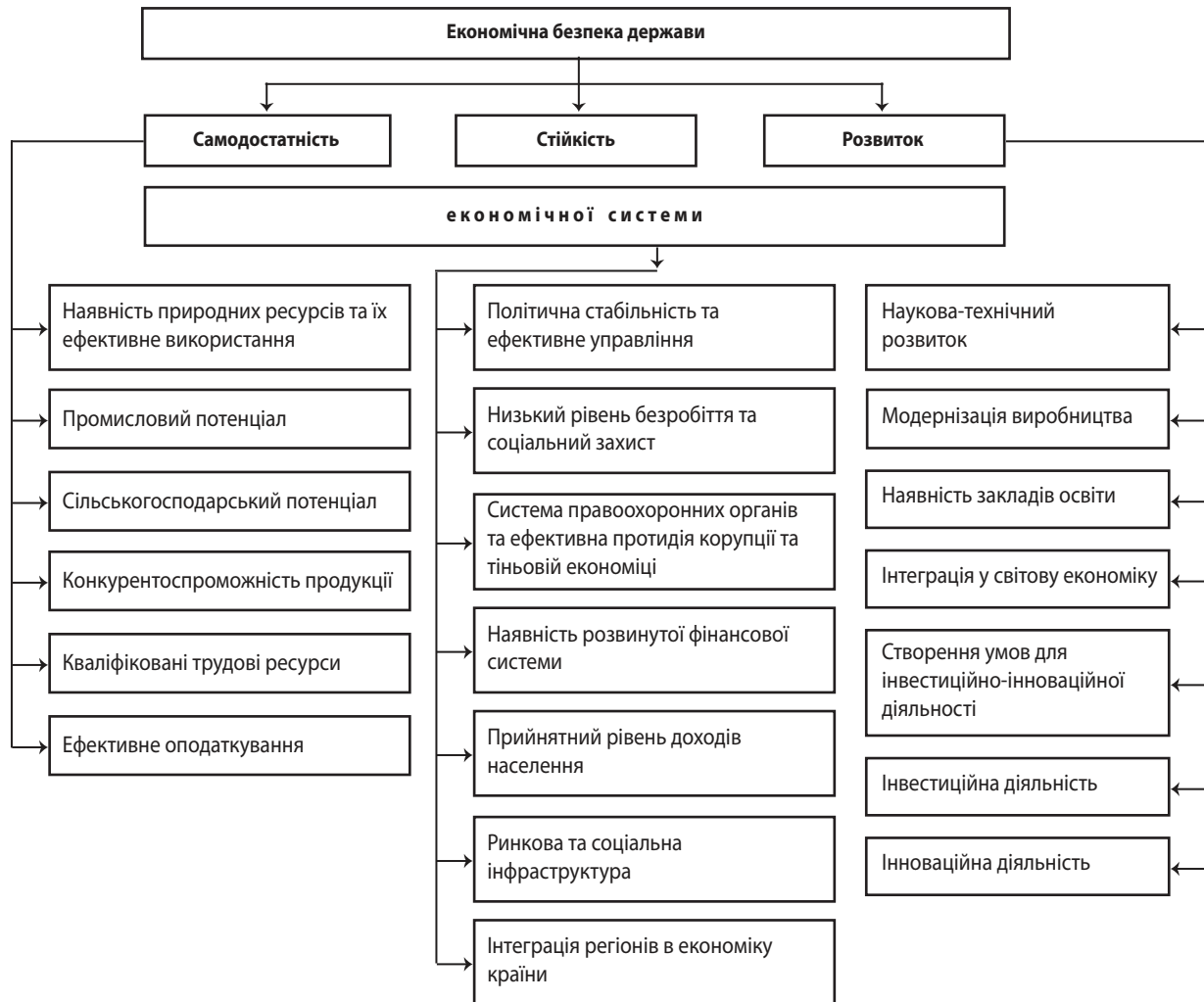

Рис. 1. Структура економічної безпеки держави

Джерело: побудовано авторами за [18]

печують належний рівень економічної безпеки у цьому напрямку.

З огляду на це, можна зазначити, що значення ідентифікації загроз для національних інтересів країни та забезпечення її економічної безпеки важко переоцінити, оскільки від розробки науково обґрунтованих систем і вироблення й реалізації певних заходів залежить її організація та результативність.

Тобто напрацювання комплексу заходів, які б дозволили завчасно ідентифікувати та ліквідувати загрози економічній безпеці нашої країни, мають бути теоретично обґрунтовані та практично реалізовані на всіх рівнях управління.

Висновки. Узагальнюючи все вище наведене, можна зробити висновок, що формування інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні, яка поєднує в собі ідентифікацію загроз національній безпеці і рівень забезпечення економічної безпеки країни, може забезпечити стійкість всіх галузей економіки, довгострокове економічне зростання та високу якість життя населення країни.

При побудові інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні були виокремлені основні види загроз: загальнонаціонального рівня, внутрішньоекономічних зв'язків, територіального рівня та загрози для суспільних відносин, наявність та актуальність яких доводить необхідність комплексного підходу до вирішення проблем забезпечення економічної безпеки.

Перспективою подальших досліджень має бути побудова механізму організаційного забезпечення економічної безпеки на загальнонаціональному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова Л., Лисачок А. Державне регулювання фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Публічне урядування*. 2017. № 5 (10). С. 16–28.
2. Белов О. Ф. Економічна безпека України: пріоритети та механізми забезпечення. URL: www.niss.gov.ua/book/belov/6.html

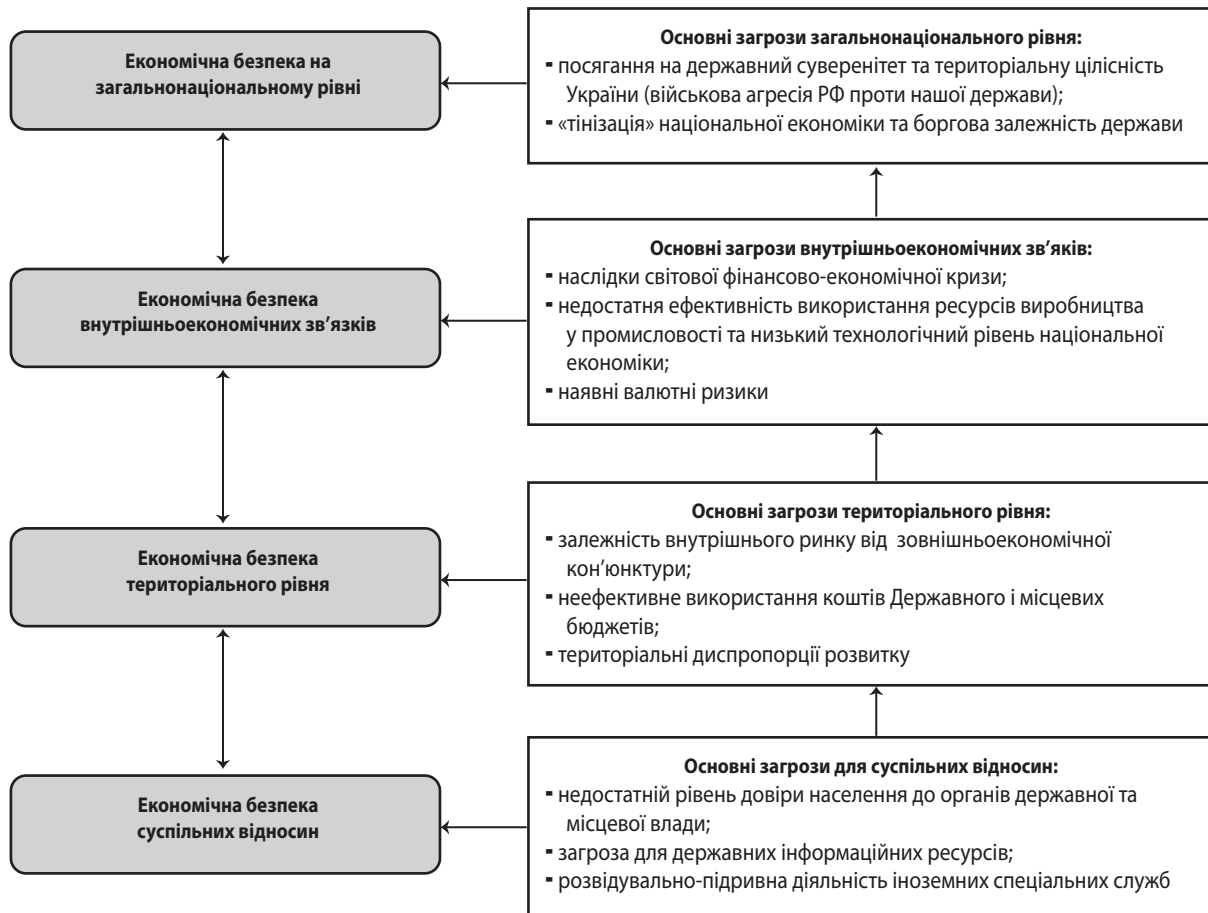

Рис. 2. Складові інтегрованої системи економічної безпеки на загальнонаціональному рівні

Джерело: побудовано авторами

3. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Київ : Нац. інт пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2012. 48 с.

4. Кухарська Н. О. Загрози національній економічній безпеці України на сучасному етапі. *Бізнес Інформ*. 2017. № 4. С. 8–13.

5. Проскура В. Ф., Жуков С. А. Формування засад забезпечення економічної безпеки на рівні держави, регіону, підприємства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2011. Вип. 2. С. 299–307.

6. Тимошенко О. В. Система економічної безпеки національної економіки та комплексний механізм її забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 18. С. 56–61.

7. Смелянцев А. П. Проблема загроз інтересам безпеки України (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Харків, 2001. 18 с.

8. Білас І. Г. ООН та сучасні виклики і загрози міжнародній спільноті та безпеці в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2001. С. 34–39. URL: https://www.researchgate.net/publication/343007211_Novi_vikliki_ta_zagrozi_dla_sistemi_nacionalnoi_bezpeki_derzavi_v_umovah_transformacii_sistemi_miznarodnih_vidnosin_na_globalnomu_ta_regionalnomu_rivnah_teoretiko-metodologicni_ta_prikladni_aspekti

9. Ситник Г. П. та ін. Підходи щодо визначення рівня загроз національній безпеці в політичній сфері / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2014. 56 с.

10. Пашков А. П., Барановська А. С., Телюкова Ю. М. Аналіз загроз національній безпеці України та передовий досвід щодо їх розв'язання. *Національна безпека*. 2017. Вип. 1. С. 20–25.

11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

12. Семенченко А. І. Теоретико-методологічні засади визначення, класифікація та оцінки системи загроз національній безпеці і рекомендації щодо їх удосконалення. *Вісник Національного академічного державного управління*. 2007. № 3. С. 86–108.

13. Пугач О. А. Класифікація та систематизація загроз економічній безпеці держави в системі національної безпеки. *Економіка і організація управління*. 2014. № 1 (17) – 2 (18). С. 209–217.

14. Гапєєва О. М. Міжнародна економічна безпека країн в умовах сталого розвитку : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02. Вінниця, 2021. 552 с.

15. Шевченко Л. С. Основи економічної теорії. URL: <http://uristinfo.net/uchebnye-materialy/280-osnovi-ekonomichnoyi-teoriyi--ls-shevchenko-/8827-glava-23-ekonomichna-bezpeka-derzhavi.html>

16. Козловський С. В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю : [моногр.]. Вінниця : Меркьюрі, Поділля, 2010. 432 с.

17. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Київ : Вид-во «Лібра», 2008. 48 с.

18. Флейчук М. І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації. Львів : Ахілл, 2008. 660 с.

19. Майстро С. В. Напрями удосконалення механізму державного управління фінансово-економічною безпекою України в сучасних умовах. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 1. Ч. 46. С. 210–218.

20. Левковська Л. В., Добрянський О. І. Магістральні напрями формування інтегрованої системи економічної безпеки країни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1566>

REFERENCES

Akimova, L., and Lysachok, A. "Derzhavne rehulivannia finansovo-ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia" [State Regulation of Financial and Economic Security of Business Entities]. *DP "Vydavnychi dim «Personal»*, no. 5(10) (2017): 16-28.

Bielov, O. F. "Ekonomiczna bezpeka Ukrainy: priorityty ta mekhanizmy zabezpechennia" [Economic Security of Ukraine: Priorities and Mechanisms of Provision]. www.niss.gov.ua/book/below/6.html

Bilas, I. H. "OON ta suchasni vyklyky i zahrozy mizhnarodnih spilnoti ta bezpetsi v umovakh hlobalizatsii" [The UN and Modern Challenges and Threats to the International Community and Security in the Conditions of Globalization]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. 2001. https://www.researchgate.net/publication/343007211_Novi_vikliki_ta_zagrozi_dla_sistemi_natsionalnoi_bezpeki_derzavi_v_umovakh_transformacii_sistemi_mizhnarodnih_vidnosin_na_globalnomu_ta_regionalnomu_rivniah_teoritiko-metodologichni_ta_prikladni_aspekti

Fleischuk, M. I. *Lehalizatsiia ekonomiky ta protydyia koruptsii u sistemі ekonomichnoi bezpeky: teoretychni osnovy ta stratehichni priorityty v umovakh hlobalizatsii* [Legalization of the Economy and Combating Corruption in the System of Economic Security: Theoretical Foundations and Strategic Priorities in the Conditions of Globalization]. Lviv: Akhill, 2008.

Hapieieva, O. M. "Mizhnarodna ekonomichna bezpeka krain v umovakh staloho rozvytku" [International Economic Security of Countries in Conditions of Sustainable Development]: *dys. ... d-ra ekon. nauk* : 08.00.02, 2021.

Kozlovskiy, S. V. *Upravlinnia suchasnymy ekonomichnymy systemamy, yikh rozvytkom ta stiikestiu* [Management of Modern Economic Systems, Their Development and Sustainability]. Vinnytsia: Merkiuri, Podillia, 2010.

Kukharska, N. O. "Zahrozy natsionalnii ekonomichnii bezpetsi Ukrainy na suchasnomu etapi" [Threats to the National Economic Security of Ukraine at the Current Stage]. *Biznes Inform*, no. 4 (2017): 8-13.

[Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Levkovska, L. V., and Dobrianskyi, O. I. "Mahistralni napriamy formuvannia intehrovanoi systemy ekonomichnoi bezpeky krainy" [Main Directions of Formation of the Integrated System of Econom-

ic Security of the Country]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1566>

Maistro, S. V. "Napriamy udoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia finansovo-ekonomichnoi bezpekoiu Ukrainy v suchasnykh umovakh" [Directions for Improving the Mechanism of State Management of Financial and Economic Security of Ukraine in Modern Conditions]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 46, no. 1 (2015): 210-218.

Pashkov, A. P., Baranovska, A. S., and Teliukova, Yu. M. "Analiz zahroz natsionalnoi bezpeky Ukrainy ta peredoviy dosvid shchodo yikh rozviazannia" [Analysis of Threats to Ukraine's National Security and Best Practices in Solving Them]. *Natsionalna bezpeka*, no. 1 (2017): 20-25.

Proskura, V. F., and Zhukov, S. A. "Formuvannia zasad zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky na rivni derzhavy, rehionu, pidpriemstva" [Formation of the Foundations of Ensuring Economic Security at the Level of the State, Region, and Enterprise]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia ekonomichna*, no. 2 (2011): 299-307.

Puhach, O. A. "Klasyfikatsiia ta systematyzatsiia zahroz ekonomichnii bezpetsi derzhavy v sistemі natsionalnoi bezpeky" [Classification and Systematization of Threats to the Economic Security of the State in the National Security System]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 1(17)-2(18) (2014): 209-217.

Semenchenko, A. I. "Teoretyko-metodolohichni zasady vyznachennia, klasyfikatsiia ta otsinky systemy zahroz natsionalnoi bezpeky i rekomendatsii shchodo yikh udoskonalennia" [Theoretical and Methodological Principles of Defining, Classifying and Evaluating the System of Threats to National Security and Recommendations for Their Improvement]. *Visnyk Natsionalnoho akademichnoho derzhavnoho upravlinnia*, no. 3 (2007): 86-108.

Shevchenko, L. S. "Osnovy ekonomichnoi teorii" [Foundations of Economic Theory]. <http://uristinfo.net/uchebnyematerialy/280-osnovi-ekonomichnoyi-teorii--ls-shevchenko-/8827-glava-23-ekonomichna-bezpeka-derzhavi.html>

Smeliantsev, A. P. "Problema zahroz interesam bezpeky Ukrainy (sotsialno-filosofskiy analiz)" [The Problem of Threats to Ukraine's Security Interests (Social and Philosophical Analysis)]: *avtoref. dys. ... kand. filos. nauk* : 09.00.03, 2001.

Sytnyk, H. P. et al. *Pidkhody shchodo vyznachennia rivnia zahroz natsionalnii bezpetsi v politychnii sferi* [Approaches to Determining the Level of Threats to National Security in the Political Sphere]. Kyiv: NADU, 2014.

Tymoshenko, O. V. "Systema ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky ta kompleksnyi mekhanizm yii zabezpechennia" [The System of Economic Security of the National Economy and the Complex Mechanism of Its Provision]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia : Ekonomika i menedzhment*, no. 18 (2016): 56-61.

Vlasiuk, O. S. *Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku* [Theory and Practice of Economic Security in the System of Economic Science]. Kyiv: Nats. int probl. mizhnar. bezpeky pry Radi nats. bezpeky i oboronu Ukrainy, 2012.

Vlasiuk, O. S. *Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku* [Theory and Practice of Economic Security in the System of Economic Science]. Kyiv: Vyd-vo «Libra», 2008.a. 25(3-4) (2017): 176-183.

DOI: 10.15421/191721

Стаття надійшла до редакції 06.02.2023 р.